

હરિ-ધર્મશતક.

દૈવર્ચ્વૈગુણ્યભેદાઃ સૃજતિવિતનુતેસંહરત્યેષ
લોકાન્

(ચણ્ડકૌશિક ૧ મ.

અ દેવ ત્રણ ગુણપણના બિધી લોક
સૃષ્ટે, વિસ્તારેછે, (અને) સંહરેછે.

બનાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
ડાઠ પીઠ દેરાસરી.

અ મહાવાક

આડીયામાં અમરતલાલના મહાદેવમાં
મહેતાણ પિતાંબરદાસ ત્રિબ્રવનદાસે
પોતાના હિતરક્ષુ પ્રેસમાં છાપ્યું.

સુરત ડિવિઝન ગુલામ
અમદાવાદ
સુરતની કોર્પોરેશન

૧૧૨૯

દેવસ્ત્રૈગુણ્યભેદાત્સૃજાતિવિતનુતેસંહરત્યેષલોકાન્

(ચણ્ડકૌશિક ૧ મ.)

“જીંદગાનિ આ ક્ષણિક તાહરી સત્વ તે મહી શુંજ ભરયું?”
પ્રભુપ્રેરકધરિણાએ મનને આ પરમાણુ પ્રમ કર્યું. ૧
સ્વાંત સમજતું સત્વ શ્રેષ્ઠે આ દુનિયામાં માજ ખરે,
વિના અર્થ હા કીયો અખુજ હ્યાં એક પ્રભુની ખોજ કરે. ૨
સ્વાર્થ પ્રભુને, સ્વાર્થ ધર્મ વળી સ્વાર્થ કર્મ સધળાં જાણે,
સ્વાર્થ સર્ગાને સુહૃદ સ્વાર્થ વળિ સ્વાર્થ વગર મનમાં નાણે. ૩
યેશો તે પરમેશ્વર મારો જ્ઞાનવાન મુજ નાર ખરી,
પરમારથ કાજે મુજ ખાળકનેજ દાન દઉં ઉલટ ધરી. ૪
“હું મારું સાચું કરી બેશું, પડોશીની શીદ ફિકર ધરું”
સાખ પડોશીનું ધર બળથે તો તારું બળથેજ ખરું. ૫
ગામ છંદાથે બધું જાહરે આપ અણીશુદ્ધ નહિ રેશો,
“હું મારું સાચું કરી બેશું” પુનઃ આપ એ નહિ કે’શો. ૬
આમ દુઃખમાં ફરી પડેલા અકલહીન મનને બાળી,
પ્રભુપ્રેરકધરિણા શીખ દે ત્યાં દુઃસંદેહ મનના ટાળી. ૭
કાર પ્રમાણુ ઉપર આપી ધર્મ વિન
મળીતિ માંહી પચી રહેલ

ચોથું પૂર્વ જન્માંતર કેરો, સંબંધી સૌ આવી ભણિયાં,
 ભવસાગરની મધ્યે જ્યમ એક નાવ વિશે ભિગાં ભણિયાં” ૧૧
 આગગાડિની મુસાફરિઆ તું ત્યાં ને તે જ્યાં રહેશે,
 સર્પ કાંચળી સમ સૌ સંપતિ તજી મૂઠ રસ્તો લેશે. ૧૨
 જીંદગાનિ આ ટુંકીછે તુજ કરવાને મહાભારત કામ,
 જતાં ભર્ય થાકે દરવાજે શું કરશે તું સમજું આમ. ૧૩
 આખી રાત દળીને બહાણે લોટ કોડિઆમાં વાળ્યો,
 તેમ નીતિને હરિ ભજન વિણુ જન્મારો એળે ગાળ્યો. ૧૪
 નહિ નહિ પ્રભુએ તુને પાઠ્યો વૃથા મોજ લેવા માટે,
 “આને આ નહિ” મધ્ય આથડયો નહિ પેરને નહિ ધાટે. ૧૫
 કોઈ કાલને કોઈ પરમ એમ જશે સહુ વધતે આછે,
 લોહી હોય ત્યાંસુધી જજો રહે તેમ સંબંધી સૌકો છે. ૧૬
 જ્યાં ખરચી ખુટી નિજતનથી કે જાંખા થવા લાગે,
 તેલ હોય ત્યાં સુધી દિવો રહે દૂર આખરે સૌ ભાગે. ૧૭
 સત્ય નીતિને સદાચરણુ તુજ ઈશ્વર કેરું ભજન રૂંડું,
 કૃત્ય તાહરું સાચે રહેશે હોય શ્રેષ્ઠ કે પછી કુડું. ૧૮
 એહિક સુખની મજા વિશે તું મૂર્ખ મૂળથી પચી રહ્યો,
 તાત નિષંતા એક પ્રભુને રંચ નાહિ મનમાંહિ લલ્યો. ૧૯
 તું જાણે શું કરશે પ્રભુજી “પેનલકોડ” તે ક્યાંથી ભણ્યો,
 “સસ્તી શીખ્યો હું સમજું તે પ્રભુને હા નીચ ગણ્યો”

જનને લોકિક પરમારથ કર્મો,

જો જ્યાં ભર્મો.

ધૈર્યનું શું ભજન થાય ત્યાં જ્યાં રૂડિ રાસ લિલા વાંચે,
 પણ વિચાર કરવાને અક્કલ હોય તો ન રહે આ ખાચે. ૨૪
 અરે પ્રભુને હીંડોળા શાં જળુ ક્રીડા પ્રભુને કેવી !
 રાશમંડળી પ્રભુ ધામશી ! ધામધૂમ ખોટી કેવી ! ૨૫
 ચરણપરશ શા ધર્મ ગુરુને ! કેશરસ્નાન કેવાં હોયે !
 સ્નાન સમૂળાં કરે તેમનાં નીતિવાન જ્ઞે ના હોયે. ૨૬
 ભોગ સમાનાં દર્શન કેવાં ! ભોગ પ્રભુના હોય નહીં,
 નિરજીવ પથ્થર મૂર્તિ કેરા માયા મય ગુરુનાજ સહી. ૨૭
 હતા ભોગને છેજ હાલ પણ વળી જન્મે જન્મે રહે,
 ભોગ એટલું નહિ પણ સીક્ષા તમે પ્રભુ એને દેજે. ૨૮
 પ્રભુને અનકુટ શાને કાળે ! ભાવ પર્વતે હા કેવા !!
 કોર પુરી એ પ્રભુ ધામ શાં, દેવળ ભકિયારા કેવા ? ૨૯
 પ્રભુ પ્રસાદી જે પૈસાની, પૈસા વિણ તે નાજ મળે,
 પૈસાવાળા તેજ મળવે, નિરધનિયાના જીવ બળે. ૩૦
 મૂર્ખ જનો તવ મનમાં છે તે ગરીબ બિચારા ધનહીના,
 પ્રભુ ધામમાં બધા બરોબર નરક નિવાસી જન વીના. ૩૧
 પ્રભુ ધામમાં ફરક કેમ આ, ભુલ્યો, પ્રભુનું ધામ નહીં,
 ધામ અનીતિ તણુંજ ખાશુ મળવાને અસુક સહી. ૩૨
 પ્રભુ ધામમાં કેરા શાના ! ગોવાળિયો પ્રભુ એ તે શું ?
 વાહ મરાવે પ્રભુ કોરડા ભક્ત જનોને હેતે શું. ૩૩
 કંઈક સ્ત્રીઓ નિજ આંખ ખુલે હા ગાંધા
 મરી ભીડમાં વસ જીવે

ન જલિએ જન્માઆમીને ખૌર વાગતે રાત મહી,
 જન્મે ઠાકુર દર્શણ કારણ ભગંત દોડતાં ગામ મહી. ૩૭
 દહીંને હળદર કરી એકઠું ફેંકે જનમાં ભાવ ધરી,
 ‘ચરક્યા ઠાકુર’ કહે કોક જન ઉછળે વાસણ ભરી ભરી. ૩૮
 હું તો નહિ કો કહે કદાપી જ્યાં ઉછળે આવી ચીજો,
 તેવે કામ વાસ કોણનો હથે હવે કો ના ખીજો. ૩૯
 આખર મારા આર્યજનો છો કહેતાં મુજને શરમ પડે,
 પણ કરતાં નહિ લાગે કાંઈજ અનાર્ય છો એમ સમજ પડે. ૪૦
 “હા રાધે મેરી ગેંદ ચુરાઈ અગીયાં મેં આજત પાઈ”
 વાહ, પ્રમુજ વદે શું આણું કાગ વસંત સમે ગાઈ. ૪૧
 “બંચક કરશે કારી કુંચુકી હાથ જગાયા ઉરજ્યે”
 વાહ, કર્મ શાં પ્રમુ તણાં આ, ‘બડે પ્રદાશીત સુરજ્યે.’ ૪૨
 રેલ વખતમાં લઈ દેવલાં જીવની ખાતર જતા રહ્યા,
 ઘર છોડીને દુર ગામ જઈ ભય થકી વિમુક્ત થયા. ૪૩
 કારણ ભય લાગ્યો કુખવાનો લગિર પાણિમાં રેલ તણા,
 તે તારે શું ભવ જલધીમાં જ્યાં પાણીને ખડક ઘણા. ૪૪
 ખાતે જો કુખે તે ખીજો શી તતખીરે તારિ શકે,
 પછી ગમે તેમ કરે કદાપિ, યદ્વા તદ્વા કદી બદે. ૪૫
 વિજયિની રાણી નોકર મારી હું રાખ આ દેશ તણે,
 કહે કદાપિ તેમાં શું છે એતો વેશ ભવાઈ તણો. ૪૬

ગાયને, અનુન કેરો વેશ ધરે:

“પણ મારતાં શુંજ કરે?” ૪૭

તે રીતે પ્રભુ ના પામે તું પ્રભુ ખૂશ હા નહી થાએ,
 કોઈક બિન્ને રસ્તે. લે મન જેથી ભવનાં દુઃખ જાએ. ૫૦
 જા મન પંથ બિન્ને દાખવું હું તારાં પાપ સકળ હરશે,
 આ ફાની દૂનીયાંથી તારે એક લહજો છુટકો કરશે. ૫૧
 કલમા પઠ કુરાન તણુ તું જોઈ જોશ મક્કા સામું,
 મારવાડની સામુ જાંટ જ્યમ ચહિ ક્યારે મુકિત પામું. ૫૨
 સૌથી સાફ તારી આતર તાજુતમાં બન સાંઈ મુસ્લા
 વાઘ રીંછ વા બની ગધેડું વા વાંદર થઈ ભજ આલા ?? ૫૩
 પર ધરમોની તિંદા આતર ખાવો કે સંન્યાસી થા,
 “મારું તે સઘળું છે સાફ” એ હલકાઈ દર્શાવે આ. ૫૪
 ખાલો પીને પીર તણો તું દુલ્લા દુલ્લા કહી મૂએ
 ફરી નાચીને બાધા આપી તરિયો ભવ એમ ધાર સૂએ. ૫૫
 તારા મનનો માલિક છે નહી માત્ર એક તું છેજ ખરે,
 સારી બુદ્ધિ કોઈ પુજને ગણે તેહને મૂર્ખ ખરે. ૫૬
 તુંતો તરીઓ નાંડી ખરે ખર પણ કુબ્જો તેના સામે,
 પરપોશતો તર્યાજ આસા મૂરખ મીઠ્યા કાં રામે. ૫૭
 “કાં ગઈતી બાબી ફજરસેં તેરા મરજાએ” એવાં
 વા “કાલુપરકે ચકલેમે ઘેરી ઘાંચણુ” નાં જીવાં. ૫૮
 વિભીતસગાયન ગાઇ જુડાં ગંધાતાં મુખડાં નેહા,
 ઉત્તેજન દે ગંધ વધે ત્યમ શુંછે ધર્મની બાબત આ? ૫૯
 અકાક પથ્થર કેરી કંઠી ધર હાથે ને ...
 ગાંભળની ફાંકો મારી ...

માથેરામાં પેલી પુણી ધ્વિર જગમાં છેજ નહી,
 કોઈ વસ્તુનો નાશ નહિ એ બીજી બાબત હવે રહી. ૬૩
 કર્મ કર્યાથી બધું બનેછે જીવ તણી રક્ષા કરવી,
 બાંધી મુમતી માટે હાહા વાત હવે શાળી કરવી. ૬૪
 ઠીટાડીના મનમાં એમજ પડે કદી આકાશ હવે,
 ઝીણુ પગથી, રક્ષુ બચ્ચાં, સુવે ચતી તે રાત થવે. ૬૫
 એજ આકલથી છેજ મુમતી જીવડાં ન મરે આસ થકી;
 આન રાંધવા કરે દેવતા ત્યાં ન મરે કાંઈજ નકી. ૬૬
 પાણી પીતાં મરે જીવડાં પાણીને ઉતું કરવું,
 તેથી હત્યા થાય નહિ એ વિચારવું કેવું વરવું. ૬૭
 દાતણું કરવે દોષ થાયછે, જો ગંધાવે ફિકર નહી,
 સખખ તાંદુરસ્તીને આતર રાંચ વિચારે હોય કહી; ૬૮
 ખાવું નહિને જળ ના પીવું એક માસ લગી એમ કરે,
 ધ્વિર કરેજ કરણા એવું ધારે તે નહિ મૂર્ખ ખરે. ૬૯
 કરી ઉપરનું આખર પોતે રમી જીગડું ભૂંડ હાય,
 વાળયું પાણી ઉપર આની પોલીસે દોરાવું થાય. ૭૦
 એતો ફળ અપવાસ તણુંછે જમણવારે ને હવે રડો,
 પત્રાળાંમાં જમ્યાથી જીવડાં મરે મંગળમાં એજ સડો, ૭૧
 માટે થાળી કાંસાકેરી કરી એકઠી હોય ધણી,
 જમી જમીને કરી વીછળી પવિત્ર તેને તુરત ગણી. ૭૨
 સ્વાંથી! ધર્મ નામથી દર વરથે
 એ આ ભવ તરથે !!

એવું એવું ગાવાથી શું ધ્વજ તારી મદદ કરે
 ધુન્ન બાતકા લીધે અરે શું રંચ કામ તહાઈ સુધરે, ૭૬
 “હરિ અવિનાશી આપો જમવા કૃપણ હરિ” એવાં ગાએ
 મુખાળવેછે પ્રભુ બાતારો માટે સાલ્ય વુને થાએ. ૭૭

આ કરવે પ્રભુના પામિવું પ્રભુ ખૂશ હા નહિ થાએ,
 કોઈક ખીજો રસ્તો લેમન જોયા ભવનાં દુઃખ જાએ. ૭૮

છેજ સુણ્યામાં લજે ચીઠ્ઠીએ “મુખાહીમ ભાઈ આ જતને,
 ત્રાડ રૂપાળાં ખીજો સામન કોઠડી એક પસંદ મનને. ૭૯
 અચુક આપજો” લેજ રૂપીઆ પોતે કીમત જરી જરી!

વાહ આ ચકી ખીજી કેવી હોય ઠગાઈ વડી ખરી? ૮૦

પોગળ આલે કારણ કોઈ ત્યાં જઈને ના પત્ર લજે,
 કેણ નકાવે તેજ કારણે કરી હીકમત હોય રજે. ૮૧

જાળ મનવું કાંઈ કરે નહિ કશું ગમે નહી મૂઠતને
 હવે દાખવું શું શું વુજને એજ વિચારો મૂજ મને. ૮૨

ભાંગો પીવી અગડ બંધ થઈ બજન મૂળથી વું કરજે,
 શીવ શીવ કહીને ગાલ વગાડી ભવ તરિયો એ મન ધરજે ૮૩

એ પણ નારયો વું પણ નાચે તાંડવ નૃત્યે તો તો હા,
 યાય ખુશી ખુબ ભાંગો રાણો કો ભીલરાણી જોવું જા. ૮૪

“નીતિ નીતિ” શું આ બકવું નીતિ જાણશું તે નહોતો,
 ના નહી અન્ય દાખવું તે મંદીરમાં છે રેતો. ૮૫

. માર્ગ હું વરણું હાવાં તારે કાળે
 ના વરણું નીતિ છે નહિ

આંખા લાડુ જાંખા જા તું પ્રસાદ દેવિનો પીજો,
જાજા જાજાને થઈ ભવધર્મી નાચ દેવિ જોયા રીજો. ૮૯

અથવા પેલી બહુચર બાળી વલ્લભની વરદાળી મા,
કેરા શંઘે જાજાને મનડા તું રૂપાળા ગરબા ગા, ૯૦

કોઈ રાગીની ખાતર વેણો તજી માવડી ચરણેજા,
માનસરોવરમાં જાજા નાવે થયો ઘોડીનો ઘોડો હા!!! ૯૧

જાજા ડાકોરમાં મન મહારા મગજ ધરાવી માંખણ આ,
તુલસી લીંબડો લઈ રણછોડે રણછોડજી તુંતો ધાધા ૯૨

રામાનુજ વા કબિરપંથને નાનક કેરે પંથે જા,
કાંચળિઆ શુભ પંથ ગમે નહિ તો મરીસુત ચરણેજા. ૯૩

આ ના ધરજો તો મન મારા થું દાખવું કું કે વાર
કહું આટલું તેમાંથી કાંઈ વુજાને ના બાગે સાર ૯૪

અસંતોષી તું મનડા મારા આમાનું કાંઈ નાજ ગમે,
ધર્મધર્મ શોધતાં સધળે શાને કાળે તુંજ ભમે. ૯૫

એવો વાડો કોઈ મળે નહિ જ્યાં સધળું-સારું હોયે,
દુનિયાં આખી ભલે ફરીને તપાસીને ટુંદા જોએ. ૯૬

માટે તુંતો યાદ રાખજો નીયમ કથુ કું તવ સાર
અન્ય પંથનાં ફાંફાં છોડી ધર ચિતે એ છે વારું, ૯૭

એક પ્રભુ અપ્રતિમ વીરાજે સર્વ સ્થળે એવું માને
સર્વશક્તિમન્નાયકારીની ભક્તિ કરવી ગુણુગાને,

જો નિત ચાલે પામકર્મથી દૂર રહે,
ભરજનો છો ભૂર કહે,

